

Potrzeby i wyzwania w zakresie rozwoju terenów zieleni

Ankietyzacja gmin w zakresie problemów i potrzeb odtwarzania nasadzeń liniowych przy drogach, ciekach, szlakach, obiektach publicznych, na terenach wartościowych przyrodniczo i terenach śródpolnych

Opracowanie przygotowane w ramach projektu “Razem dla Dobrego Klimatu – działania adaptacyjne dla budowania odporności ekosystemowej obszaru transgranicznego”, który realizowany jest ze środków współpracy transgranicznej Programu Interreg Polska-Saksonia, w 2025r.

1. Wprowadzenie

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w okresie od października do listopada 2025 roku. Skierowano je do jednostek samorządu terytorialnego, mieszkańców oraz osób zainteresowanych z obszaru transgranicznego Polska-Saksonia. Celem ankietyzacji było pozyskanie danych na temat obecnego stanu nasadzeń, planowanych działań oraz identyfikacja potrzeb i barier w zakresie wzmacniania lokalnej bioróżnorodności i ochrony klimatu. Badanie zrealizowano przy użyciu narzędzi cyfrowych oraz w formie papierowej.

2. Wyniki badania

Na podstawie zebranych danych zidentyfikowano kluczowe tendencje i oczekiwania społeczne:

- **Deficyt zieleni:** Aż 90% respondentów wskazało na konieczność zwiększenia liczby drzew w swoim otoczeniu.
- **Ocena stanu obecnego:** 75% ankietowanych uznało obecną liczbę drzew w miejscowościach za niewystarczającą, biorąc pod uwagę potrzeby mieszkańców oraz gęstość zabudowy.
- **Preferowane formy nasadzeń:** Największe znaczenie dla poprawy jakości życia mają według badanych:

Polska – Sachsen

- Aleje drzew wzdłuż dróg (75% wskazań).
 - Zielone skwery i tereny integracji (61% wskazań).
 - Ochrona istniejącego starodrzewu (54% wskazań)
-
- **Zagrożenia:** Jako główne bariery w utrzymaniu zadrzewień respondenci wymienili:
 - Usuwanie roślinności pod nowe inwestycje (70%).
 - Niską świadomość ekologiczną lokalnych społeczności (65%)
 - Niewłaściwą pielęgnację terenów zielonych (50%)
 - Likwidację zadrzewień śródpolnych i przydrożnych (47%).
-
- **Kryteria wyboru gatunków:** Przy planowaniu nasadzeń w przestrzeni publicznej respondenci najwyżej cenią odporność na trudne warunki, takie jak susza czy zanieczyszczenia (78%) oraz wartość dla lokalnej fauny – owadów i ptaków (76%).

Szczegółowe wyniki badania (według pytań ankietowych)

Pytanie 1: Ocena obecnej liczby drzew

Wyniki wskazują na wyraźny deficyt zieleni wysokiej. Aż 75% respondentów uznało obecną liczbę drzew w swoich miejscowościach za niewystarczającą w stosunku do potrzeb mieszkańców oraz gęstości zabudowy.

Jak oceniają Państwo obecną liczbę drzew na terenie miejscowości?

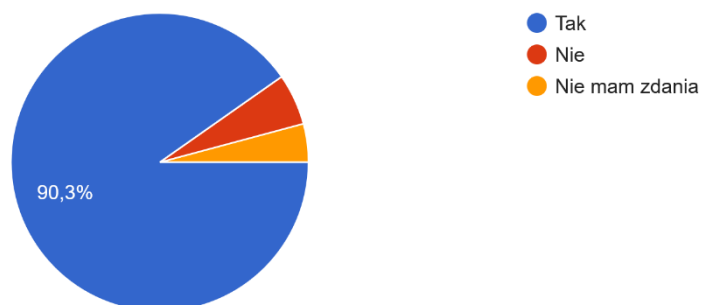
Pytanie 2: Obszary wymagające nowych nasadzeń

90% respondentów zadeklarowało konieczność zwiększenia liczby drzew w swoim otoczeniu.

Jako konkretne lokalizacje wymagające interwencji wskazano m.in.:

- Centra miast i rynki (np. rynek w Bolkowie, rynek w Lubaniu).
- Place zabaw, które obecnie często nie oferują cienia w upalne dni.
- Ciągi komunikacyjne: ulice, drogi gminne i powiatowe oraz ścieżki rowerowe.
- Nowe osiedla deweloperskie, gdzie zieleń jest często jedynie "symboliczna".

Czy uważają Państwo, że w miejscowości są obszary, gdzie potrzeba więcej drzew?

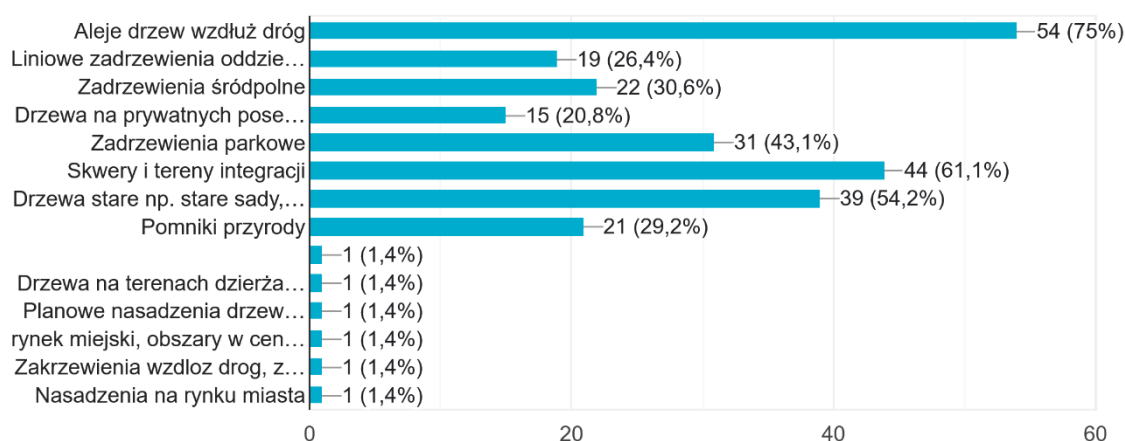

Pytanie 3: Najważniejsze formy zadrzewień dla jakości życia

Dla badanych kluczowe znaczenie mają następujące formy zieleni:

- Aleje drzew wzdłuż dróg – wskazane przez 75% respondentów.
- Skwery i tereny integracji – 61% wskazań.
- Ochrona starodrzewu (np. stare sady, drzewa na cmentarzach) – 54% wskazań.

Które z wymienionych form zadrzewień są, Państwa zdaniem, najważniejsze dla poprawy jakości życia w miejscowości? (możliwość wielokrotnego wyboru - proszę zaznaczyć maksymalnie 4)

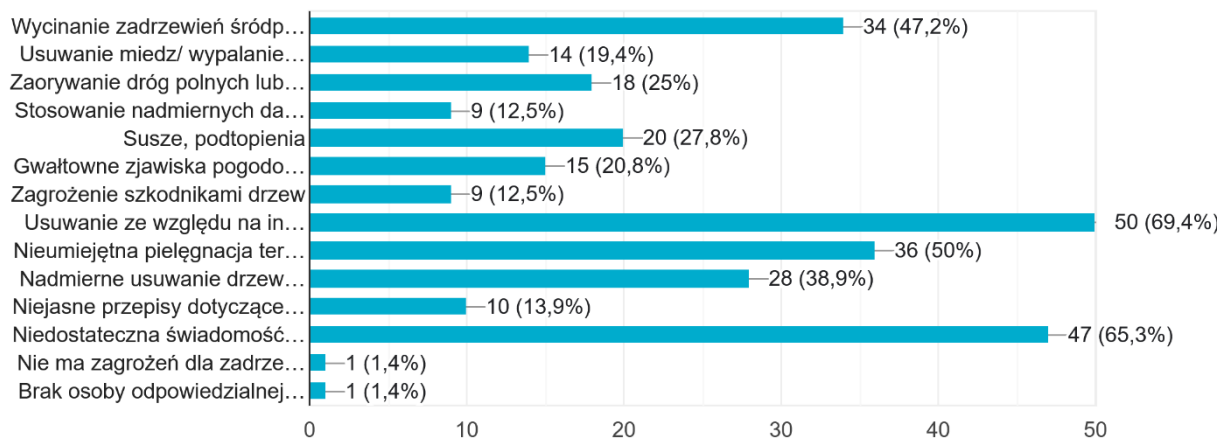
Pytanie 4: Największe zagrożenia dla utrzymania drzew

Ankietowani zidentyfikowali szereg barier systemowych i środowiskowych:

- Inwestycje: Usuwanie roślinności pod nową zabudowę i infrastrukturę (70%).
- Świadomość: Niska świadomość ekologiczna społeczności lokalnych (65%).
- Pielęgnacja: Niewłaściwe zabiegi pielęgnacyjne prowadzone przez niewykwalifikowane osoby (50%).
- Likwidacja: Usuwanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych (47%).

Polska – Sachsen

Jakie w Pani/Pana ocenie są największe zagrożenia dla utrzymania zadrzewień w miejscowości?
(możliwość wielokrotnego wyboru - proszę zaznaczyć maksymalnie 4)

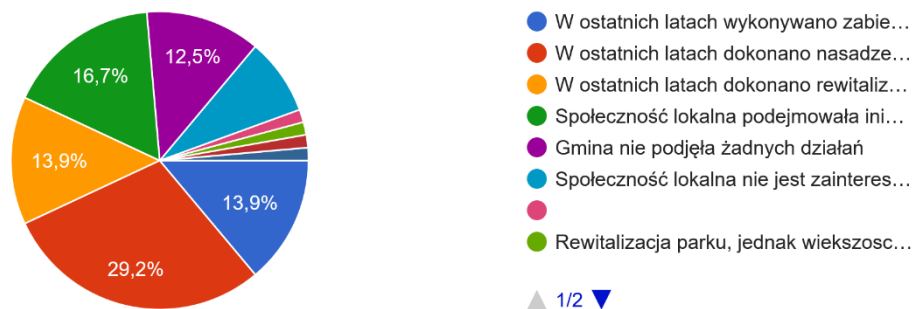

Pytanie 5: Dotychczasowe działania i bariery w realizacji

- Choć podejmowane są zabiegi pielęgnacyjne i nowe nasadzenia (często przy obiektach użyteczności publicznej), respondenci wskazują na liczne trudności:
- Brak środków finansowych w budżetach gmin.
- Brak gruntów gminnych pod nowe nasadzenia.
- Konflikty z infrastrukturą podziemną oraz presja ze strony rolników i deweloperów.

Polska – Sachsen

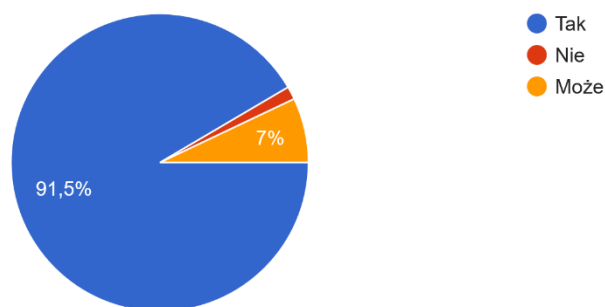
Czy w ostatnim czasie podejmowano starania dotyczące pielęgnacji, odtwarzania, nasadzenia zadrzewień na terenie Pani/Pana miejscowości lub gminy itp.

Pytanie 6: Skłonność do partycypacji społecznej

Mieszkańcy wykazują dużą gotowość do działania – większość respondentów zadeklarowała chęć uczestnictwa w akcjach sadzenia drzew lub innych inicjatywach związanych z zielenią.

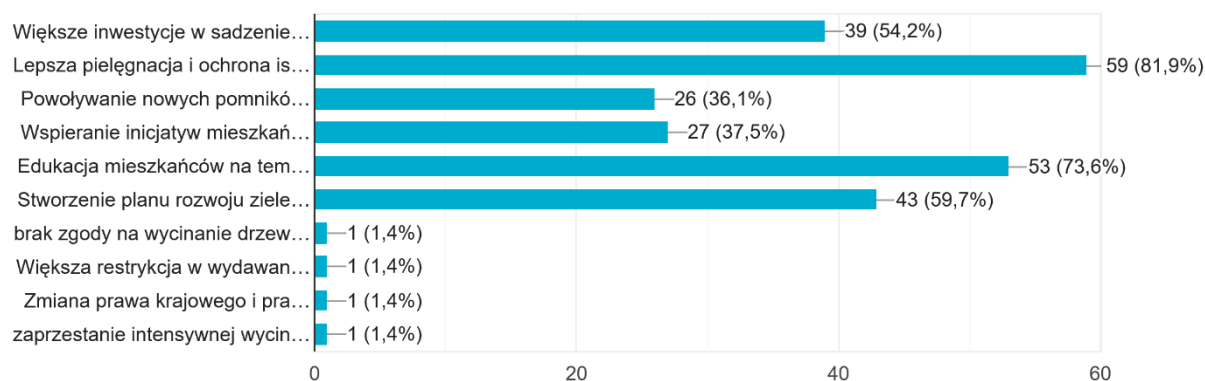
Czy byliby Państwo skłonni uczestniczyć w akcjach sadzenia drzew lub innych inicjatywach związanych z zielenią w miejscowości?

Pytanie 7: Priorytety dla samorządu

- Zdaniem ankietowanych gminy powinny w pierwszej kolejności skupić się na:
- Lepszej pielęgnacji i ochronie istniejących już drzew.
- Tworzeniu systemowych planów rozwoju zieleni w gminie.
- Edukacji mieszkańców na temat znaczenia drzew dla klimatu.

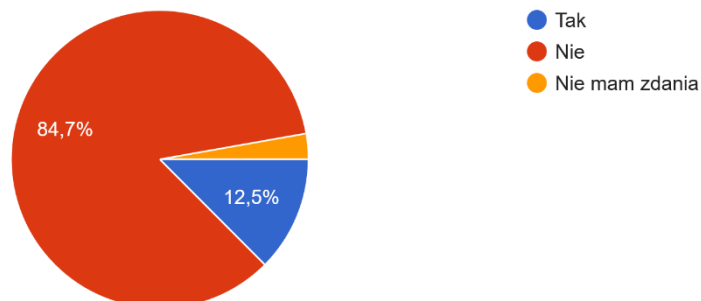
Jakie działania, Państwa zdaniem, powinny być priorytetowo podjęte przez samorząd w celu zwiększenia i ochrony zadrzewień w miejscowości...Inego wyboru - proszę zaznaczyć maksymalnie 4)

Pytanie 8: Dostępność dużych, dających cień drzew

Wyniki potwierdzają problem tzw. "betonozy". Respondenci uważają, że w miejscowościach brakuje dużych drzew dających realny cień. Często stare drzewa zastępowane są odmianami karłowatymi lub szczepionymi (np. klonami kulistymi), które nie pełnią tych samych funkcji klimatycznych.

Czy uważają Państwo, że w miejscowości jest wystarczająco dużo dużych, dających cień drzew?

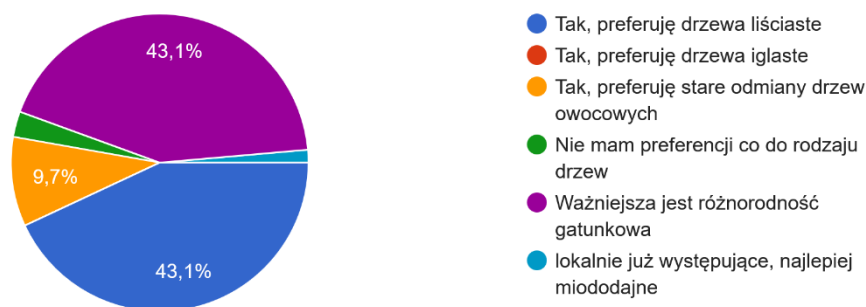

Pytanie 9 i 10: Preferencje gatunkowe i cechy drzew

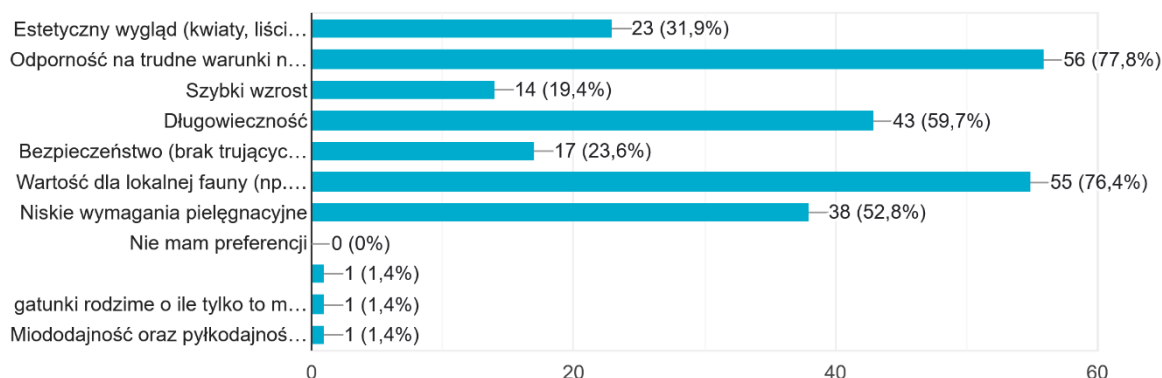
Przy wyborze gatunków do przestrzeni publicznej respondenci kierują się przede wszystkim:

- Odpornością: Na trudne warunki, takie jak susza i zanieczyszczenia (78%).
- Wartością przyrodniczą: Znaczeniem dla lokalnej fauny – owadów i ptaków (76%). Większość preferuje drzewa liściaste oraz stare odmiany drzew owocowych.

Czy mają Państwo preferencje co do gatunków drzew sadzonych w gminie?

Które z poniższych cech drzew są dla Państwa najważniejsze przy wyborze gatunku drzewa do posadzenia w przestrzeni publicznej? (możliwość ...lnego wyboru - proszę zaznaczyć maksymalnie 4)

3. Analiza wyników

1. Analiza zgromadzonych danych oraz komentarzy mieszkańców wskazuje na wyraźny rozdział między potrzebami społecznymi a realizowaną polityką przestrzenną.
2. Problem "betonozy": W uwagach otwartych respondenci często zwracają uwagę na zjawisko wybetonowywania centrów miast i placów, gdzie duże drzewa dające cień są zastępowane małą architekturą lub roślinnością w donicach, która nie pełni funkcji klimatycznych.
3. Konflikt inwestycyjny: Drzewa są często postrzegane przez urzędników jako przeszkoda inwestycyjna. Mieszkańcy zauważają, że stare, dojrzałe drzewa są usuwane pod ścieżki rowerowe, instalacje fotowoltaiczne czy nowe osiedla deweloperskie, a nasadzenia zastępcze są często symboliczne i mają niską przeżywalność.
4. Niewłaściwa pielęgnacja: Istotnym problemem jest brak kompetentnych kadr zajmujących się zielenią. Respondenci skarżą się na nefachowe przycinanie koron drzew (ogławianie), które prowadzi do ich niszczenia, oraz na brak systematycznego podlewania nowych nasadzeń.

5. Potencjał społeczny: Istnieje duża gotowość mieszkańców do włączenia się w akcje sadzenia drzew, o ile zostaną one odpowiednio zorganizowane i wsparte przez gminę.

4. Podsumowanie

Badanie ujawniło silną potrzebę społeczną zwiększenia liczby drzew, szczególnie w centrach miejscowości i na terenach rekreacyjnych. Największymi wyzwaniami pozostają: brak funduszy, konflikty inwestycyjne oraz niska jakość utrzymania zieleni wynikająca z braku wykwalifikowanych kadr w samorządach.

5. Rekomendacje dla gmin

Badanie potwierdza wysoką świadomość społeczną dotyczącą roli drzew w adaptacji do zmian klimatu. Mieszkańcy oczekują nie tylko nowych nasadzeń, ale przede wszystkim ochrony już istniejących zasobów przyrodniczych.

1. **Priorytetyzacja nasadzeń liniowych i funkcjonalnych:** Należy skupić się na odtwarzaniu historycznych alei przydrożnych oraz tworzeniu skwerów w miejscach codziennego wypoczynku (place zabaw, okolice urzędów, centrów handlowych).
2. **Wdrożenie standardów profesjonalnej pielęgnacji:** Konieczne jest wprowadzenie precyzyjnych wytycznych dla wykonawców prac oraz zatrudnianie specjalistów (arborystów), aby uniknąć degradacji istniejącego starodrzewu.
3. **Edukacja i partycypacja:** Zaleca się prowadzenie stałych działań edukacyjnych dla mieszkańców i urzędników, a także angażowanie społeczności w akcje sadzenia, co buduje poczucie odpowiedzialności za wspólną zieleni.
4. **Dobór gatunkowy odporny na zmiany klimatu:** Należy wybierać gatunki o wysokiej odporności biologicznej przy zachowaniu ich funkcji wspierającej lokalny ekosystem (np. rośliny miododajne).
5. **Ochrona prawna i planistyczna:** Gminy powinny dążyć do tworzenia planów zarządzania zielenią, inwentaryzacji drzew oraz rygorystycznego egzekwowania przepisów dotyczących ochrony zieleni podczas procesów inwestycyjnych.